

STUDIA GENERALIA 2007

Rakkauden evoluutio

Helsingin yliopisto 8.2.2007, Porthania (Yliopistonkatu 3), klo 18.00-20.00

PARINVALINTA ETM Osmo Tammisalo Sukupuolten välinen taistelu

Esityksessä tarkastellaan esimerkkien kautta, miltä sukupuolten välinen taistelu näyttää. Useimmat esimerkit tulevat eläinmaailmasta: joukko liian innokkaita kosijoita hukuttaa lantakärpäsnaaraan; hedelmäkärpäsnaaraan siemennesteessä on ainesosia, jotka voivat tappaa naaraan; hämähäkkinaaras syö parittelun aikana koiraan; rukoilijasirkkanaaras yrittää syödä saman lajin koirasta.

Osoittautuu, että mikään edellä olevista esimerkeistä ei pääosin ole sukupuolten välistä taistelua. Kyse on joko koiraiden välisestä keskinäisestä kilpailusta, sukupuolten välisestä yhteistyöstä tai saaliin ja saalistajan välisestä kilpailusta.

Ensimmäinen nisäkäsesimerkki koskee pitkiä parisuhteita muodostavia gibboneita. Onko se sukupuolten välistä taistelua, että osapuolet viettävät aikaansa mahdollisimman paljon yhdessä? Vastaus on mitä ilmeisimmin kyllä. Se, että koiras ja naaras nauttivat toistensa seurasta, lienee osittain kehittynyt puolison vahtimiseen eli toisin sanoen puolison parinvalinnan manipulointiin. Aina siihen ei siis tarvita mustasukkaisuutta tai muita "negatiivisia" reaktioita, vaan lämpimät tunteet voivat ajaa saman asian.

Gibbonit osoittavat hyvin sen, että sukupuolten välinen taistelu ei välttämättä johda loukkaantumiseen tai kuolemaan. Koiraan ja naaraan geenien välinen eturistiriita voi näyttää harmonialta ja se voi saada aikaan kauniita sopeutumia. Myös näennäisen harmoninen raskausaika on köydenvetoa koiraan ja naaraan geneettisten intressien välillä. Asia käydään läpi kahden hiirilajin risteytyskokeen kautta.

Ihmislajilla tavattavista mahdollisista konflikteista esitetään mm. sukulaisiin suuntautunut hoiva, syrjähyppy ja lisääntymisnopeus. Lopuksi tuon esiin ihmisen erikoisominaisuudet (avuttomat jälkeläiset, isyyshoivan suuri määrä sekä se, että puolison mustasukkainen vahtiminen yleensä onnistuu) ja se, että nämä lajityypilliset piirteet näkyvät myös yhteiskuntien rakentumisessa.

Suora lähetys ja videotallenteet internetissä, osoitteessa <http://video.helsinki.fi/studia/>.

Luentojen lyhennelmät ja luentosarjan ohjelma löytyy osoitteesta www.helsinki.fi/vst.

Luentosarjan luennot julkaistaan kirjana Vapaan sivistystyön toimikunnan julkaisusarjassa syksyn aikana.

Tilaukset: (09) 191 58063 (toimisto), vst@helsinki.fi tai www-sivuilta www.helsinki.fi/vst.